

تب دنگی (Dengue fever)

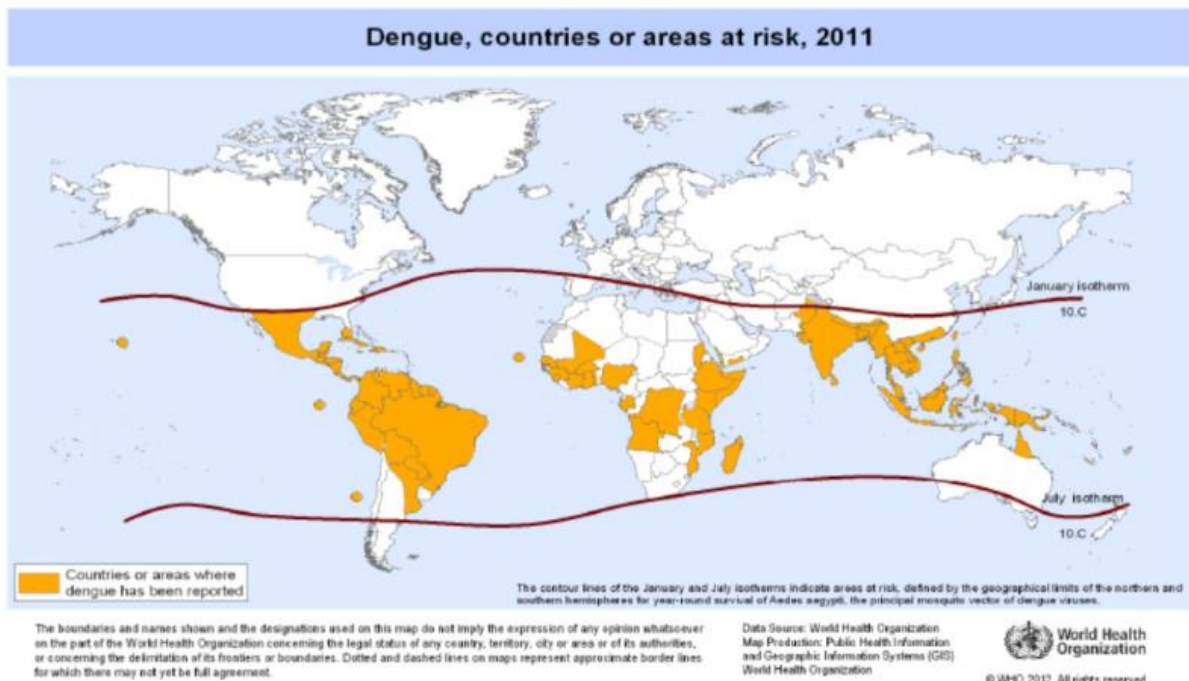
نام های دیگر این بیماری تب دانگ ، تب دنگ و تب استخوان شکن میباشد.

مقدمه و اهمیت بیماری دنگ

- ▶ بیماری دنگ در سال ۲۰۱۲ مهمترین بیماری ویروسی که از طریق بندپایان منتقل می شود شناخته شد.
- ▶ یکی از مهمترین مشکلات بهداشتی در مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری می باشد.
- ▶ یکی از اولویت های سازمان بهداشت جهانی در بحث کنترل و پیشگیری از بیماری هاست.
- ▶ نیاز به تزریق خون در این بیماران موجب کاهش شدید ذخیره خون بانک های خون می شود.
- ▶ بار کامل جهانی تب دنگ معلوم نمی باشد ولی وضعیت آن هم برای نظام های سلامت و هم اقتصاد کشور ها نگران کننده است.
- ▶ در کشورهای منطقه آمریکای لاتین و کارائیب بار بیماری تقریبا مشابه مننژیت، هیپاتیت، مالاریا، دیفتری، کزاز، سیاه سرفه، فلج اطفال، سرخک و سل می باشد.
- ▶ در کشورهای جنوب شرقی آسیا بار ناشی از بیماری تقریبا مشابه مننژیت، حدود ۲ برابر هیپاتیت و یک سوم ایدز بوده است.
- ▶ در بین بیماری های ویروسی که از طریق بندپایان منتقل می شوند، سریعترین سرایت را دارد.

اپیدمیولوژی (همه گیر شناسی):

- ▶ شیوع این بیماری ظرف ۵۰ سال گذشته ۳۰ برابر شده است.
- ▶ هر سال ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون تب عفونت دنگ رخ می دهد، که حداقل ۵۰۰ هزار نفر از این بیماران در بیمارستان بستری می شوند و حدود ۵/۲ درصد از افراد بستری در بیمارستان جان خود را از دست می دهند.
- ▶ تقریباً نیمی از مردم جهان (چیزی در حدود ۵/۲ میلیارد نفر) در خطر ابتلا قرار دارند. (آمار سال ۲۰۱۲)
- ▶ این پشه علاقه ای به گزش حیوانات ندارد و منبع تغذیه ی مورد علاقه او انسان ها می باشند به همین دلیل به سرعت موجب تکثیر می شود. در طی سالیان اخیر این ویروس بومی بیش از ۱۱۰ کشور شده است، در حالی که تا پیش از سال ۱۹۷۰ تنها در ۹ کشور این بیماری گزارش شده بود.

علل افزایش بیماری تب دنگ

مهمترین عامل افزایش جمعیت شهرنشین می باشد. این افزایش بیشتر در آسیا به چشم می خورد که عمدتاً هم در شهرهای بسیار بزرگ با امکانات رفاهی و بهداشتی محدود مواجه هستند. افزایش مسافرت های بین المللی که بیشتر مسافران عازم کشورهای مناطق بومی تب دنگ هستند. مطالعات بین المللی در برزیل و کوبا نشان می دهد که انواع ویروس های با قدرت بیماری زایی بیشتر گسترش وسیع تری پیدا کرده اند.

عامل تب دنگی

این بیماری از طریق پشه ای به نام پشه آندس اجیتی به انسان منتقل می شود. این پشه معمولاً در طول روز (بخصوص اوایل صبح و نزدیک غروب قبل از تاریک شدن هوا) انسان را می گزد. ویروس درون بزاق پشه ی آندس اجیتی ماده ترشح می شود و پس از گزیدن انسان، فرد را آلوده می کند.

راه انتقال

ویروس پس از گزش انسان توسط پشه ی آلوده به انسان منتقل می شود. فرد گزیده شده ۴ الی ۵ روز (حداکثر ۱۲ روز) پس از گزیده شدن، در صورت گزش مجدد توسط پشه های آلوده نشده، می تواند ویروس را به پشه ها منتقل نماید.

پشه آلوده در تمام طول عمر خود ویروس را انتقال می دهد.

همه گیری های تب دنگی معمولا در فصول بارانی و گرم رخ می دهد.

پشه آئدس در منازل مناطق شهری و عمدتا در خانه های مناطق فقیرنشین و حاشیه نشین رشد و تکثیر پیدا می کند.

راه انتقال دیگری **بجز گزش پشه** برای انتقال این ویروس ذکر نشده است، بنابراین نیاز به ایزولاسیون این بیماران نیست.

موارد مهمی که باید به آن اشاره کرد :

۱- اگر فرد مبتلا به دنگی اهدا خون انجام دهد، دریافت کننده ی آن خون می تواند به تب دنگی مبتلا شود.

۲- احتمال انتقال این ویروس حین زایمان از مادر به نوزاد وجود دارد.

علائم و نشانه های بالینی

▶ نزدیک به ۸۰ درصد از مبتلایان هیچگونه تظاهرات بالینی (تب بسیار خفیف) از خود بروز نمی دهند.

▶ دوره نهفتگی بیماری ۴ الی ۱۰ روز است.

تقسیم بندی براساس شدت بیماری

▶ دنگ بدون علائم هشداردهنده

▶ دنگ با علائم هشدار دهنده

▶ دنگ شدید

دنگ بدون علائم هشدار دهنده:

در شرح حال بیمار سکونت یا مسافرت به منطقه ای که در آن دنگ بومی است قید شده باشد

وجود تب به همراه دو مورد از موارد زیر:

- ▶ سردرد
- ▶ درد عضلات و مفاصل
- ▶ درد پشت چشم
- ▶ بی‌اشتهایی
- ▶ تهوع
- ▶ استفراغ
- ▶ اسهال
- ▶ پوست برافروخته
- ▶ راش
- ▶ تست‌های آزمایشگاهی (لکوپنی با یا بدون ترومبوسیتوپنی)

دنگ با علائم هشداردهنده:

در شرح حال بیمار سکونت یا مسافرت به منطقه‌ای که در آن دنگ بومی است قید شده باشد

وجود تب که به مدت ۲ الی ۷ روز ادامه داشته باشد به همراه یکی از موارد زیر:

- ▶ درد یا تندرns شکمی
- ▶ استفراغ مداوم
- ▶ علائم بالینی تجمع مایعات
- ▶ خونریزی مخاطی

► بی قراری

► بزرگی کبد

► تست آزمایشگاهی (افزایش هماتوکریت و/یا کاهش تعداد پلاکت)

دنگ شدید:

در شرح حال بیمار سکونت یا مسافرت به منطقه ای که در آن دنگ بومی است قید شده باشد .
وجود تب که به مدت ۲ الی ۷ روز ادامه داشته به همراه یکی از علائم مطرح شده در موارد با یا بدون
علائم هشدار دهنده به همراه یکی از موارد زیر:

► خونریزی شدید

► نقص عملکرد شدید اعضا (کبد، اعصاب مرکزی، قلب، کلیه)

► نشت شدید پلاسما (موجب شوک و تجمع مایعات اطراف ریه یا حفره شکمی)

بیماران مبتلا به تب دنگی، به سه گروه : الف ، ب و ج تقسیم می شوند . گروهی که در دسته الف قرار
میگیرند ، برای گذراندن دوره بیماری به منزل فرستاده میشوند . در گروه ب، بیمار جهت درمان اختصاصی
به بیمارستان ارجاع داده می شود . اما در گروه ج، بیمار برای درمان اورژانسی و اختصاصی باید فوراً به
بیمارستان منتقل گردد.

در گروه الف :

► بیماران، قادر به خوردن مایعات از طریق دهان می باشند.

► دیورز آنها کاهش نداشته است.

- ▶ در صورت تب خفیف می توانند از استامینوفن استفاده نمایند.
- ▶ توصیه به استراحت و دریافت مایع کافی در منزل می شوند.
- ▶ به هیچ وجه از آسپرین یا بروفن استفاده نمایند (به دلیل افزایش احتمال خونریزی).
- ▶ روزانه از جهت پیشرفت احتمالی بیماری تحت پیگیری قرار می گیرند.

در گروه ب و ج :

بیماران، جهت انجام مراقبت های پزشکی به بیمارستان ارجاع داده می شوند. گروه ب نیازمند مراقبت های عمومی بیمارستانی و گروه ج نیازمند مراقبت های اورژانسی و ویژه می باشند.

هشدار :

- ▶ هیچ درمان شناخته شده و اختصاصی برای تب دنگی وجود ندارد. (درمان ها حمایتی می باشد)
- ▶ هیچگونه واکسنی که به طور عموم عرضه شود، تاکنون برای پیشگیری از این بیماری ساخته نشده است (چندین واکسن در مراحل پایانی تحقیقات می باشد).
- ▶ یک نوع واکسن فرانسوی (دنگواکسیا) تولید شده که فقط در کودکانی که قبلا به این بیماری مبتلا شده بودند استفاده می شود (استفاده گسترده ندارد).
- ▶ در سال ۱۴۰۲ واکسن تولیدی ژاپن از اتحادیه اروپا مجوزهای اولیه ی عرضه گرفته است (تاکنون عرضه نشده است).
- ▶ شایعاتی مبنی بر ساخت واکسن توسط کشور مکزیک در فضای مجازی وجود دارد که در حد شایعه باقی مانده است.
- ▶ پشه آئدس در مرزهای جنوبی و شرقی ایران دیده شده است.

پیشگیری :

- حتما از تهویه مطبوع استفاده کنید.
- حتی در داخل منزل هم از مواد دافع پشه استفاده کنید.
- هنگام بیرون بودن از پیراهن‌های آستین بلند و شلوارهای بلند که در جوراب‌ها فرو رفته‌اند، استفاده کنید.
- اطمینان حاصل کنید که پنجره و درب ایمن و بدون سوراخ هستند. اگر تهویه هوای مناسبی وجود ندارد، حتما از پشه بند استفاده کنید.
- برای کاهش جمعیت پشه‌ها، باید مکان‌هایی که در آن پشه‌ها تولید مثل می‌کنند را از بین ببرید. این‌ها شامل قوطی یا گلدان‌هایی هستند که باران را جمع می‌کنند. آب حمام پرندگان و ظروف آب حیوانات خانگی را به طور منظم عوض کنید.
- پرده‌های درب و پنجره را طوری قرار دهید که از ورود پشه‌ها به داخل جلوگیری کنند.
- صابون‌ها و عطرها بسیار معطر ممکن است پشه‌ها را به خود جلب کند، پس از رایحه‌ها خیلی استفاده نکنید.
- سعی کنید در وقت سحر، غروب و اوایل شب، بیرون و در فضای باز نباشید.

زیستگاه‌های شایع پشه آئدس:

- گلدان و زیرگلدانی
- مخزن ذخیره آب (آب آشامیدنی خانگی، حمام و ...)

- ظروف پلاستیکی

- بطری‌ها

- سوراخ درختان و چاله‌های ساختمانی

- قایق‌ها

آب راکد یکی از مهم‌ترین بخش‌هایی است که به تولید مثل بیشتر پشه‌ها کمک می‌کند، در نتیجه برای کاهش خطر تولید پشه در آب راکد می‌توانید کارهای زیر را انجام دهید:

- آب اضافی را از صفحات گلدان خارج کنید.

- سطوح آبیاری را برگردانید و آن‌ها را در زیر سقف نگهداری کنید تا آب نتواند در آن‌ها جمع شود.

- خاک گیاهان در گلدان‌ها را صاف کنید تا از تشکیل گودال‌های آب در سطح جلوگیری شود.

- آب گلدان‌ها را هر روز عوض کنید و داخل آن‌ها را بشویید.

هنگام پیک نیک و برپایی چادر، منطقه‌ای را انتخاب کنید که از آب راکد دور باشد.

با توجه به نکات گفته شده، اگر به این مناطق سفر کردید یا اگر شخصی در خانه شما به تب دنگ مبتلا است، برای محافظت از خود و سایر اعضای خانواده در برابر پشه‌ها، هوشیار باشید. پشه‌هایی که افراد آلوده را گاز می‌گیرند، می‌توانند عفونت را به دیگر اعضای خانه نیز منتقل کنند. اگر علائم بیماری طولانی شدند، حتماً به پزشک مراجعه کنید.

رفرنس ها

- ▶ دستورالعمل کشوری کنترل بیماری دنگ
- ▶ بیماری های قابل انتقال از ناقل مهاجم آندس (مراقبت انسانی بیماری دنگ)
- ▶ راهنمای کاربردی مراقبت آندس اجیتی و آندس آلبوپیکتوس در ایران
- ▶ راهنمای بالینی تشخیص و درمان بیماری های آربوویروسی منتقله از آندس

گردآوری: سوپروایزر آموزشی بیمارستان فوق تخصصی جم